

Remissvar DS 2023:20 – Utökade befogenheter på särskilda ungdomshem och LVM-hem

Sammanfattning

Rädda Barnen har beretts möjlighet att svara på remiss av Ds 2023:20, Utökade befogenheter på särskilda ungdomshem och LVM-hem. Rädda Barnen kommenterar förslagen utifrån ett barnrättsperspektiv med FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) som utgångspunkt. Rädda Barnen har valt att kommentera de delar som är mest relevanta utifrån vårt perspektiv. Vad gäller övriga delar av betänkandet har Rädda Barnen inga synpunkter och varken till- eller avstyrker dessa.

Socialdepartementet har låtit utreda vissa särskilda befogenheter vid Statens institutionsstyrelses (SiS) särskilda ungdomshem och vissa särskilda befogenheter vid SiS LVM-hem. I promemorian föreslår utredaren bland annat åtgärder som ytterligare begränsar möjligheten till användning av elektroniska kommunikationstjänster.

Rädda Barnen tillstyrker delvis förslagen som presenteras men medger inte förslagen i förhållande till barn som vårdas enligt 3 § LVU. Alla barn som vårdas enligt 3 § LVU vårdas inte där på grund av kriminalitet, och LVU är dessutom en skyddslagstiftning som ska ge vård för barn – det är inte en påföljd för ett brott. Begränsningarna bör här, likt möjligheten som finns idag, grundas i en individuell bedömning av barnets bästa. För många barn som vårdas enligt 3 § LVU på SiS är det säkerligen i linje med barnets bästa att begränsa användandet av elektroniska kommunikationstjänster, men då det är ett stort ingrepp i exempelvis barnets rätt till privatliv, bör det i dessa fall föregås av en bedömning av barnets bästa, för att säkerställa att begränsningen står i proportion till ingreppet i barnets rättigheter.

Rädda Barnen ser det som positivt att utredningen träffat barn och unga under utredningsarbetet. Men vi önskar en ökad tydlighet om hur barn och ungas egna röster och erfarenheter bidragit till arbetet i utredningen, dess bedömningar och dess förslag.

10.11.3 Kroppsvisitation av besökare

Förslag: Om det är nödvändigt av säkerhetsskäl får ett besök villkoras av att besökaren underkastar sig kroppsvisitation.
--

Rädda Barnen tillstyrker förslaget, med reservationen att det bör finnas särskilda regleringar när det gäller besökare som är barn. Det bör då säkerställas att barn direkt (ej via vårdnadshavare eller andra vuxna) får information om visitationen och därefter får möjlighet att ta ställning till att låta sig visiteras eller ej.

Enligt prejudikat i Högsta domstolen, Mål: B 3674-22¹, så kan en kroppsvisitation, i vissa fall, även innefatta undersökning av exempelvis underkläder, vilket innebär att den som blir visiterad kan behöva klä av sig naken. Det är viktigt att det tydligt framgår att barn inte ska behöva utsättas för en sådan visitation vid besök på SiS eller LVM-hem.

10.10.3 Generella begränsningar för de som vårdas enligt LVU och LVM

Förslag: Om den som vårdas enligt 3 § lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) på grund av sitt eget beteende eller enligt lagen om vård av missbrukare i vissa fall (LVM), innehar egen teknisk utrustning för elektroniska kommunikationstjänster, ska den omhändertas under den tid den unge eller den intagne vårdas på ett särskilt ungdomshem eller LVM-hem där förhöjd säkerhetsklassificering gäller.

Rädda Barnen avstyrker förslaget rörande barn som vårdas enligt 3 § LVU, även om det endast innebär barn som vistas på institution med förhöjd säkerhetsklassificering. Barn som vårdas enligt LVU gör det på grund av att de har behov av vård och att det finns en påtaglig risk för den unges hälsa och utveckling. LVU är således en skyddslagstiftning och inte en påföljd för barn som begått brott.

För vissa barn som vårdas enligt 3 § LVU torde en begränsning av elektroniska kommunikationstjänster vara förenligt med barnets bästa utifrån barnets behov av skydd från exempelvis kriminella aktiviteter eller ett umgänge som riskerar den unges utveckling. Däremot går det inte att dra samtliga barn över en kam. Här borde det kunna krävas att SiS själva gör individuella bedömningar för varje enskilt barn, precis så som regleringen fungerar idag.

Att begränsa allt innehav och all användning av teknisk utrustning för elektroniska kommunikationstjänster är ett stort ingrepp i den unges rätt till integritet och privatliv. Det är här av stor vikt att det görs en gedigen bedömning som säkerställer att åtgärden är för barnets bästa – för att på så vis säkerställa att insatsen är proportionerlig.

13.2 Konsekvenser för barn och unga

Bedömning: Förslagen kan bidra till positiva effekter för barn. Förslagen stärker barnrättsperspektivet för de barn och unga som vårdas på särskilda ungdomshem. Förslagen bidrar till att göra de särskilda ungdomshemmen tryggare och säkrare för de barn och unga som vistas där.

I utredningen framkommer resonemanget att ett generellt förbud mot innehav av personlig teknisk utrustning för användning av elektroniska kommunikationstjänster bedöms bidra till positiva effekter för barn och unga. Bedömning görs att utan ett generellt beslut kan barn och unga som är placerade på SiS bli pressade av andra som har ett individuellt beslut om

¹ [Gränsen mellan kroppsvisitation och kroppsbesiktning - Sveriges Domstolar](#)

inskränkningar i rätten att använda elektroniska kommunikationstjänster – och att ett generellt beslut därmed är ett skydd för barn och positivt för vården och säkerheten.

Rädda Barnen anser att detta resonemang är bristfälligt då det bör vara personal på SiS uppgift att säkerställa att barn och unga är skyddade från hot och påtryckningar från andra intagna och att bristen på den möjligheten inte kan vara ett argument för ett generellt förbud.

För barn som vårdas enligt LVU så skall barns egna vårdbehov alltid vara utgångspunkten. Rädda Barnen saknar denna utgångspunkt i utredningens redogörelse av konsekvenserna för barn och unga. Rädda Barnen saknar även här ett resonemang om svaren utredningen fått från de intervjuer som genomförts av barn och unga i frågan. Utredningen borde här ha lyft fram vad barn själva berättat för dem, kopplat till begränsning av elektroniska kommunikationstjänster.

Stockholm 2023-09-28

Maria Frisk, Sverigechef
Rädda Barnen